

Seltenhofer Frigyes és a Seltenhofer-család

Seltenhofer Frigyes Keresztély harangöntő Zwickau-ban született 1800 körül, atyja Zittauban - Szászországban - szintén harangöntő volt.

A fiú 1816-ban érkezett Sopronba, ahol rögtön el is készítette mesterremekét. 1817-ben már soproni polgárként indította be harangöntő műhelyét. Feleségével, Trackl Josefával, aki egy bécsi harangöntő lánya volt, a Pfistermeister-Kochel-Mahr műhelyt vásárolták meg egy árverésen. Az üzem nem felelt meg elvárásaiknak, ezért a Győri úton vettek telket. Az olmützi székesegyház és a Szent Mihály-templom számára készített harangokkal alapozták meg jó hírüket. Három évtizedes munkálkodása során a környező falvaknak 22 harangot készített pl.: Hidegség, Locsmánd, Fertőszentmiklós, Ágfalva, Fertőszéplak számára, a városban a Szentlélek-templom harangjait is ők öntötték. 1846. február 6-án hunyt el Sopronban

Több gyermekük közül csak (II.) Frigyes volt hosszú életű. A soproni üzem alapítója 1845-ben már betegeskedett, végrendeletét megírta és 57 évesen elhunyt.

Az ifjabb Seltenhofer Frigyes 1817. november 17-én született, apja korán bevonta a munkába. Sokat utazott, széles látókörű ember volt, édesapja halála után 1846-ban teljesen átvette az üzemet. Hamarosan ki is bővítette tűzoltóeszközök gyártásával, a Kis utca (ma Pócsi utca) 1. sz. alatti gyártelepen. Ma a Magyar utca 9. sz. ház falán, a Pócsi utca Magyar utca sarkánál emléktábla hirdeti a harangöntőműhely helyét. Egy szivattyúját 1868-ban óriási tömeg jelenlétében nyilvánosan mutatta be a jelenlegi Fő téren, ahol a vízszugár a gépből a toronyóraig, azaz „96 lábnyira” emelkedett, a harangig emelt csövekből pedig „a sasmadarat is el lehetett érni”. A harangöntés is tovább folyt és II. Seltenhofer Frigyes harangjai már az egész országot meghódították. 1864-ben a soproni evangélikus templom új tornyába 4 hatalmas harangot öntött, nagy ünnepség keretében szólaltatták meg őket először. Seltenhofer Frigyes számos kitüntetést nyert hazai és külföldi kiállításokon: különösen az 1878-ban kapott párizsi nagy ezüstéremre volt büszke a mester, ami a legmagasabb kitüntetés volt ezen a kiállításon. 1856-ban - több mint 40 éves munkálkodás után - nyugalomba vonult és átadta az öntőműhelyt fiainak. Fontos szerepe volt a Torna- és Tűzoltóegylet szervezésében.

A cég „Seltenhofer Frigyes fiai” néven szerepelt tovább: Frigyes a harangöntő műhely irányítását vállalta, Lajos a kereskedelmi részben segédkezett. A két fivér működése 1914-ig tartott. Az évi haranggyártás ritkán esett 100 db alá és az egész országba elvitték városunk jó hírét. A harmadik generáció képviselőjének - III. Seltenhofer Frigyesnek — érdemeit a kiállításokon kapott aranyérmek mellett több kitüntetés is méltatta: I. Ferenc József császártól

1885-ben megkapta a koronás arany érdemkeresztet, és 1901-ben a Ferenc József-rend lovagkeresztjét. 1914-ben, 60 éves korában hunyt el.

Az üzemet hat fia közül a legidősebb, Frigyes vette át. A negyedik nemzedéket képviselő IV. Seltenhofer Frigyes harangöntőre várt az I. világháborúban elvitt harangok pótlása. A gyár fejlődését az is bizonyítja, hogy az 1920-as évektől a Seltenhofer öntőde már 120 főt foglalkoztatott, a gyár cégvezetője Diebold Károly mérnök volt. A soproni evangélikus templom tornyából 3 harangot szállítottak el ágyúöntés céljára. Helyükre 1926-ban újra öntötték a 35 mázsás nagyharangot, amely a harangöntő cég 5000. harangja volt -, és a másik két elvitt harang helyére is új harangok kerültek. A Seltenhofer-féle harangöntő üzem 1941-ig működött, az 1945. március 4-i bombázás döntötte romba a gyárat.

A Seltenhofer-dinasztia négy generációja öntötte 125 évig csaknem az egész történelmi Magyarország számára a harangokat, mintegy 6 ezer darabot.

A soproni Evangélikus Líceum vezetősége és a Magyarországi Luther Szövetség soproni csoportja maradandó emléket állított az ország legnagyobb harangöntő dinasztiájának. 1999-ben emléktábla került a Seltenhofer-család sírkövére, amelyet Sz. Egyed Emma szobrász- és éremművész alkotott, megformálva az evangélikus templom harangjait; a négy harang akár a Seltenhofer-család négy harangöntő generációját is jelképezheti. A négy harang közül a negyedik a „Hűségharang” nevet kapta. Az 1921. évi népszavazás után Sopronban elsőnek szólalt meg, hirdetve, hogy a város és a környező nyolc falu magyar maradhatott.

Irodalom:

Macher Frigyes - Lengyelne Kiss Katalin: Seltenhofer-emlékülés Sopronban (2001. április 19-21.) In: Soproni Szemle, 58. évf. (2004) 3. sz. p. 295-297.

Lang Jánosné: A harangöntő Seltenhofer-dinasztiára emlékezünk - Emléktábla került a család sírkövére Nyugati Kapu, 1. évf. (1999) 24. sz. p. 8.

Csatkai Endre: A soproni harangöntés és tűzoltószerek gyártásának története Sopron: Seltenhofer, 1942

Szála Erzsébet: A Seltenhofer-család szerepe a soproni városfejlődésben In: Credo 6. évf. (2000) 1-2. sz. p. 45-48.

Lengyelne Kiss Katalin: Adalékok a soproni harangöntés történetéhez Budapest: Országos Műszaki Múzeum Öntödei Múzeum, 2001

Horváth Éva_Kövesdi Barbara-Rosta Viktória: Akiért a harang szól, avagy a Seltenhoffer-féle gyár hiteles története XIX. Természet-Tudomány diákpályázat In: Természet Világa, Természet Világa melléklete 141. évf. (2010) 5. sz. p. 69-71.